

ČESKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavního soudu

Jm é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Daniely Zemanové, soudkyně Lucie Dolanské Bánvaiové a soudce Jiřího Přibáně (soudce zpravodaj) o ústavní stížnosti stěžovatelky _____ bytem _____, zastoupené Mgr. Tomášem Chalupou, advokátem, sídlem Na Zlíchově 18, Praha 5 – Hlubočepy, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2024, č. j. 33 Cdo 1054/2023-281, a rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 14. 11. 2022, č. j. 18 Co 188/2022–243, za účasti **Nejvyššího soudu a Krajského soudu v Plzni**, jako účastníků řízení, a **AMBIS vysoká škola, a.s.**, zast. Mgr. Danou Burdovou, advokátkou, sídlem V Parku 2308/8, Praha 4, jako vedlejší účastnice řízení,

t a k t o :

- I. Nejvyšší soud usnesením ze dne 20. 6. 2024, č. j. 33 Cdo 1054/2023-281, porušil základní právo stěžovatelky zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.
- II. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2024, č. j. 33 Cdo 1054/2023-281, se proto ruší.
- III. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.

Odůvodnění:

I.

Skutkové okolnosti posuzované věci a napadené rozhodnutí

1. Stěžovatelka byla studentkou vedlejší účastnice – vysoké školy AMBIS vysoká škola, a. s. („vysoká škola“). Stěžovatelka se ke studiu zapsala k 1. 9. 2019, absolvovala první semestr studia, který řádně uhradila, následně však studium na rok přerušila a ještě před uplynutím doby přerušování studium ukončila (k 22. 12. 2020).
2. Vysoká škola se po stěžovatelce domáhala doplacení 51 800 Kč spolu s příslušným úrokem z prodlení z titulu neuhrazeného školného a částky 37 782,40 Kč odpovídající smluvní pokutě ve výši 0,3 % denně z dlužné částky. Svůj nárok odvozovala ze smlouvy o studiu, jejíž přílohou

byly Všeobecné podmínky studia č. 6/2019, kterou se stěžovatelkou uzavřela. Podle uvedených dokumentů vznikalo vysoké škole právo na školné za první tři semestry již uzavřením samotné smlouvy o studiu, bez ohledu na to, zda student první tři semestry ukončil. Při prodlení s úhradou školného vznikalo vysoké škole právo na smluvní pokutu 0,3 % denně z dlužné částky.

3. Okresní soud v Chebu („okresní soud“) žalobu vysoké školy zamítl (rozsudek ze dne 3. 6. 2022, č. j. 9 C 421/2021-205). Jelikož je vysoká škola financována výhradně z prostředků studentů (tj. ze školného) a z její strany jako podnikatelky je poskytována služba studentům za úplatu, okresní soud považoval smlouvu o studiu za smlouvu spotřebitelskou. V dané smlouvě jsou přitom obsažena ujednání o smluvní pokutě, která zakládají nerovnováhu v právech a povinnostech stran k újmě žalované jako spotřebitelky. Pro nepřiměřenost těchto ujednání jde podle okresního soudu o ujednání zakázaná podle § 1813 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ke kterým soud nepřihlížel. Okresní soud konstatoval, že způsob ukončení studia je sankcionován tak tvrdě, že smlouva je současně neplatná pro rozpor se zákonem a s dobrými mravy podle § 588 o. z.

4. O odvolání vysoké školy rozhodl Krajský soud v Plzni („krajský soud“) nyní napadeným rozsudkem tak, že potvrdil rozsudek okresního soudu v části, již byl zamítnut požadavek na zaplacení smluvní pokuty ve výši 0,3 % denně z částky 51 800 Kč od 12. 11. 2021 do zaplacení (výrok I), ve zbývajících částech jej změnil tak, že uložil stěžovateli povinnost uhradit vysoké škole částku 51 800 Kč spolu s blíže specifikovaným úrokem z prodlení a částku 39 782,40 Kč odpovídající smluvní pokutě za období od 1. 3. 2021 do 11. 11. 2021; zároveň rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Krajský soud s odkazem na nález Ústavního soudu ze dne 9. 7. 2019, sp. zn. Pl. ÚS 34/17, usnesení téhož soudu ze dne 14. 1. 2013, sp. zn. IV. ÚS 4361/12, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 33 Cdo 4532/2014, a čl. 33 odst. 3 Listiny základních práv a svobod oproti okresnímu soudu dospěl k názoru, že na smlouvu o studiu nelze pohlížet jako na smlouvu spotřebitelskou. Krajský soud přitom poplatky spojené se studiem na soukromé vysoké škole nepovažoval za přímé (adresné) protiplnění za poskytnutou službu (výuku), nýbrž za podíl studenta na nákladech na vysokoškolské studium; podle krajského soudu není smyslem poplatků založit sociální překážku v přístupu ke vzdělání.

5. Stěžovatelčino dovolání Nejvyšší soud odmítl jako nepřípustné. Uvedl, že stěžovatelka předložila k řešení otázku povahy smlouvy o studiu, kterou současně považuje za v rozhodování dovolacího soudu dosud neřešenou, za otázku, která je dovolacím soudem rozhodována rozdílně, i za otázku, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Podle Nejvyššího soudu však platí, že ve vztahu k jedné právní otázce (dovolacímu důvodu) může být splněno vždy pouze jedno ze zákonem předvídaných kritérií přípustnosti dovolání (splnění jednoho kritéria přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř. vylučuje, aby současně bylo naplněno kritérium jiné). Vylíčení, v čem stěžovatelka spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, proto není řádné, bylo-li provedeno označením několika (více) alternativ přípustnosti dovolání.

II.

Argumentace stěžovatelky

6. Stěžovatelka předkládá v ústavní stížnosti rozsáhlou argumentaci, kterou opírá o judikaturu Soudního dvora Evropské unie („Soudní dvůr“), Ústavního soudu i Nejvyššího soudu, která má doložit spotřebitelskou povahu smlouvy o studiu a charakter vysoké školy jako soukromého podnikatelského subjektu.

7. K charakteru vysoké školy namítá, že krajský soud v její věci nesprávně vycházel z usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 4532/14, které se však týkalo soukromé vysoké školy zřízené ve formě obecně prospěšné společnosti. Taková škola však musí – oproti vedlejší účastnici – hospodářský výsledek (zisk) použít výhradně na veřejně prospěšnou službu, nebyla založena za účelem generování zisku, nejde o podnikatele. Krajský soud k vedlejší účastnici přistupoval jako by byla veřejnou (státní) školou poskytující veřejnou službu a tím se podle stěžovatelky odchýlil od nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 34/17 i judikatury Nejvyššího soudu.

8. Krajský soud podle stěžovatelky záměrně pominul relevantní judikaturu Soudního dvora, Ústavního i Nejvyššího soudu, ačkoliv se jimi okresní soud ve svém rozsudku zabýval (např. rozsudek Soudního dvora ze dne 11. 9. 2007, sp. zn. C-76/05, rozhodnutí Ústavního soudu – nález ze dne 11. 7. 2012, sp. zn. I. ÚS 3512/11 a usnesení ze dne 3. 1. 2007, sp. zn. III. ÚS 729/06, a dále rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 3805/2018). Z uvedených rozhodnutí, spolu s rozsudky Soudního dvora sp. zn. C-263/86 a sp. zn. C-109/92 přitom vyplývají zásadní právní závěry včetně toho, že vztah mezi stěžovatelkou a vysokou školou je bezesporu vztahem spotřebitelským. Nejvyšší soud navíc dezinterpretoval i vlastní právní výklad obsažený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2019, sp. zn. 33 Cdo 3805/2018, ve kterém jsou obsažena jednoznačná kritéria, která mají obecné soudy (včetně Nejvyššího soudu) obligatorně aplikovat v obdobných právních případech.

9. Stěžovatelka se zabývá také způsobem, jakým vysoká škola stanovila školné. Tvrdí, že vysoká škola postupovala v rozporu se zákonem o vysokých školách, což dokládá sdělením Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Vysoká škola neměla vnitřním předpisem upravené školné a další poplatky, neměla tedy ani právní titul pro žalované nároky. Tento názor pak dokládá rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2024, č. j. 33 Cdo 2443/2023-328. Krajský soud na obdobné námitky stěžovatelky nereagoval, zejména se zcela vyhnul odůvodnění rozporu vymáhaných nároků se zákonem a dobrými mravy, přestože šlo ze strany stěžovatelky o argument klíčový a okresní soud se s touto otázkou ve svém rozhodnutí vypořádal. I tento postup krajského soudu shledává v rozporu s (v ústavní stížnosti blíže označenou) judikaturou Ústavního soudu.

10. Jde-li o napadené usnesení Nejvyššího soudu, pak závěr Nejvyššího soudu o nepřípustnosti dovolání z důvodu alternativního vymezení kritérií přípustnosti pro jednu právní otázku je podle názoru stěžovatelky právně irelevantní a protiústavní. Stěžovatelka přitom v dovolání upozorňovala na stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. Pl. ÚS-st 45/16, podle kterého je dovolání přípustné i v případě, je-li namítáno odchýlení se rozhodnutí odvolacího soudu od judikatury Ústavního soudu. V tomto smyslu stěžovatelka v dovolání konkrétně označila judikaturu Soudního dvora, Ústavního soudu i Nejvyššího soudu, od které se krajský soud odchýlil. Připomíná i nález ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. I. ÚS 2904/20, podle kterého se nevylučuje alternativní vymezení předpokladů přípustnosti dovolání, kdy za jeden předpoklad bylo označeno, že rozhodná otázka v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a za druhý alternativní předpoklad bylo označeno odchýlení od konkrétně označené ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu. Za předpokladu, že dovolání splňuje ostatní zákonné náležitosti, představuje podle Ústavního soudu odmítnutí takového dovolání pro vady spočívající v nevymezení předpokladů přípustnosti porušení práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

11. Stěžovatelka nesouhlasí se závěrem Nejvyššího soudu, že otázka, zda je smlouva o studiu na soukromé vysoké škole smlouvou spotřebitelskou, již byla v rozhodovací praxi vyřešena. Stěžovatelka upozorňuje, že Nejvyšší soud to dokládá odkazem na rozhodnutí, která jsou naprosto nepřiléhavá a na věc navrhovatelky absolutně nepoužitelná, jelikož se vztahují

na zcela jiný okruh právních případů. Ve věci usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2019, sp. zn. 33 Cdo 4825/2017, i v usnesení ze dne 27. 4. 2022, sp. zn. 33 Cdo 2109/2021, byly účastníkem řízení soukromé základní školy, jejichž poměry se řídí školským zákonem, tedy nikoli soukromé vysoké školy, které se řídí zákonem o vysokých školách. Okolnosti těchto případů tak nelze jakkoli vztáhnout na případ stěžovatelky. Stěžovatelka rovněž nesouhlasí se závěrem Nejvyššího soudu, že dovolání není přípustné, jelikož se krajský soud neodchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu.

12. Stěžovatelka má za to, že dostatečně vymezila, od jaké judikatury se krajský soud svým rozhodnutím odchýlil. Současně stále zastává názor, že právní otázka, zda smlouva o studiu na soukromé vysoké škole je smlouvou spotřebitelskou, doposud nebyla v rozhodovací praxi soudů vyřešena. Nejvyšší soud se právní věci stěžovatelky odmítl meritorně zabývat na základě neexistujících (nenaplněných) procesních důvodů (§ 237 o. s. ř.) o přípustnosti dovolání a tím navrhovatelku zbavil možnosti procesní ochrany a vydal překvapivé a nespravedlivé rozhodnutí. Napadené usnesení Nejvyššího soudu obsahuje protiústavní interpretaci a aplikaci podústavního práva, zakázanou mechanickou aplikaci práva a je ztělesněním odepření spravedlnosti (*denegatio iustitiae*).

13. Stěžovatelka k ústavní stížnosti i v dalším průběhu řízení přikládá kopie rozhodnutí obecných soudů, které v obdobných věcech vztahy mezi studenty a soukromou vysokou školou posoudily jako vztahy spotřebitelské.

14. Ústavní stížností se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí Nejvyššího a krajského soudu, neboť jimi bylo zasaženo do jejích ústavně zaručených práv dle čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod („Listina“).

III.

Vyjádření účastníků řízení a vedlejší účastnice řízení

15. Ústavní soud si pro účely řízení o ústavní stížnosti vyžádal vyjádření Nejvyššího soudu, krajského soudu i vedlejší účastnice.

16. Nejvyšší soud uvedl, že Ústavní stížností napadené usnesení je založeno na závěru, že stěžovatelka řádně nevymezila předpoklady přípustnosti dovolání, když pro řešení jedné právní otázky – *zda je smlouva o studiu na soukromé vysoké škole je smlouvou spotřebitelskou, zaručující stěžovatelce vyšší právní ochranu*, uvedla, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení „*otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud vyřešena, otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a která je dovolacím soudem rozhodována rozdílně*,“ kumulativně vymezila tři různé případy předpokladů přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., z nichž jedno vymezení vylučuje zbývající dvě.

17. Vylíčení, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, proto není řádné, bylo-li provedeno označením (volbou) několika v úvahu přicházejících alternativ přípustnosti dovolání pro jednu právní otázku (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 26 Cdo 1590/2014, přičemž ústavní stížnost proti němu podanou Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. I. ÚS 2967/2014, a závěry usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 4. 2017, sp. zn. I. ÚS 3762/16).

18. Pouze jako *obiter dictum* Nejvyšší soud připojil úvahu o tom, že právní otázka, zda je smlouva o studiu na soukromé vysoké škole smlouvou spotřebitelskou, již byla v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešena, a jelikož odvolací soud tuto otázku vyřešil v souladu s ní, nemůže jít ani o případ, kdy by se tento soud při jejím řešení odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. S odkazem na závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne

26. 10. 2016, sp. zn. 33 Cdo 4532/2014, ze dne 20. 3. 2019, sp. zn. 33 Cdo 4825/2017, a jeho rozsudku ze dne 17. 10. 2019, sp. zn. 33 Cdo 3805/2018, není tato právní otázka rozhodována senáty Nejvyššího soudu rozdílně. Namítá-li stěžovatelka, že pro otázku, zda je smlouva o studiu na soukromé vysoké škole smlouvou spotřebitelskou (či nikoliv), dosud ze strany Nejvyššího soudu „nedošlo k meritornímu (spravedlivému) projednání právní věci navrhovatelky“ (stěžovatelky), je to dáno tím, že Nejvyšší soud se v rámci dovolacího řízení musel „nejprve“ zabývat tím, zda dovolání netrpí vadami, které by bránily jeho projednání, a následně, zda je přípustné. Určujícím pro odmítnutí dovolání stěžovatelky tak nebylo řešení otázky charakteru smluvního vztahu mezi stěžovatelkou a vedlejší účastníci, nýbrž výhrady Nejvyššího soudu ke způsobu vymezení předpokladů přípustnosti dovolání; jen jako *obiter dictum* (bez dopadu do důvodu, proč bylo dovolání odmítnuto) přidal Nejvyšší soud odkazy na recentní judikaturu, vztahující se k otázce charakteru smlouvy o studiu na soukromé vysoké škole.

19. Krajský soud odkázal na odůvodnění napadeného rozsudku s tím, že navrhuje zamítnutí ústavní stížnosti.

20. Vedlejší účastnice Ústavnímu soudu sdělila, že ústavní stížnost je obdobná jako ve věci evidované pod sp. zn. IV. ÚS 2093/24, ke které se již vyjadřovala. Proto přikládá své anonymizované vyjádření zaslané Ústavnímu soudu v uvedené věci. Jelikož byla uvedená věc v mezidobí Ústavním soudem meritorně rozhodnuta a vzhledem k tomu, že se jedná o v zásadě právně a skutkově totožnou věc a s rozhodnutím předchozího senátu Ústavního soudu vedlejší účastnice nesouhlasí, doplnila své vyjádření o rozsáhlou polemiku s tímto nálezem. V ní Ústavnímu soudu zkráceně řečeno vytýká, že nepřihlédl v posuzovaném případě k právnímu rámci poskytování vzdělávání v České republice, k tomu, na co má či nemá sloužit taková úplata, a zejména k tomu, jakou formou, na rozdíl zmíněných judikátů Soudního dvora, je vzdělávání v České republice financováno, a jak je v návaznosti na toto zajištěno právo na vzdělání. Podle vedlejší účastnice nemůže obstát závěr, že je-li vzdělávání poskytováno za úplatu, jde u vysoké školy o podnikatele a student je spotřebitelem. Dále rozebírá obecně možnosti financování vzdělávání a předkládá analýzu právní úpravy vzdělávání v České republice a její dopady (popisuje obecná východiska práva na vzdělání, právní rámec vzniku, fungování, financování vysokých škol, včetně získávání akreditací, porovnání vzdělávání poskytované na základě školského zákona a na základě zákona o vysokých školách), kterou však není nutné pro účely řízení o ústavní stížnosti blíže reprodukovat. Vedlejší účastnice k vyjádření přiložila e-mailovou korespondenci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Zprávu o vnějším hodnocení vedlejší účastnice, následně zaslala kopie vyjádření, které poskytla Ústavnímu soudu k řízením o jiných ústavních stížnostech.

21. Stěžovatelka možnosti repliky nevyužila, zaslala však Ústavnímu soudu další aktuální rozhodnutí obecných soudů v obdobných věcech.

IV.

Splnění podmínek řízení

22. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastnicí řízení, v němž byla vydána napadená rozhodnutí. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je právně zastoupena v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Ústavní stížnost je proti usnesení Nejvyššího soudu přípustná, neboť stěžovatelka před jejím podáním vyčerpala veškeré zákonné procesní prostředky ochrany svých práv (§ 75 odst. 1 téhož zákona a contrario).

23. Vzhledem k tomu, že dovolání stěžovatelky proti rozsudku krajského soudu bylo odmítnuto pro vady, její ústavní stížnost proti němu není z důvodu zásady subsidiarity přípustná.

24. Ústavní soud dospěl k závěru, že není nutné nařizovat ústní jednání, neboť od něj nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

25. Po prostudování ústavní stížnosti, vyžádaných spisů a zaslaných vyjádření dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

26. V nyní posuzované věci odmítl Nejvyšší soud dovolání stěžovatelky pro nepřípustnost. Z odůvodnění napadeného usnesení však vyplývá, že materiálně dovolání odmítl pro vady. Podle Nejvyššího soudu vylíčení, v čem stěžovatelka spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, není řádné, neboť bylo provedeno označením více alternativ přípustnosti dovolání pro jednu právní otázku.

27. Otázkou přípustnosti dovolání se Ústavní soud podrobně zabýval ve stanovisku sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16, v němž konstatoval, že úkolem Nejvyššího soudu není z moci úřední přezkoumávat správnost (věcného) rozhodnutí odvolacího soudu při sebemenší pochybnosti dovolatele, nýbrž je povinností dovolatele, aby způsobem předvídaným zákonem vymezil předpoklady přípustnosti dovolání z hlediska konkrétně odvolacím soudem vyřešené právní otázky z oblasti hmotného či procesního práva. Přístup k Nejvyššímu soudu je z vůle zákonodárce záměrně omezen a formalizován tak, aby se mohl podrobněji zabývat skutečně jen vybranými, právně složitými a soudní praxí dosud neřešenými případy (blíže viz citované stanovisko sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16).

28. V tomto stanovisku Ústavní soud sice konstatoval, že odmítnutí dovolání pro vady spočívající v nevymezení předpokladů jeho přípustnosti (§ 241a ve vazbě na § 237 o. s. ř.) není porušením čl. 36 odst. 1 Listiny. Současně se však ve své judikatuře opakovaně zabývá přístupem Nejvyššího soudu k posouzení, zda podané dovolání zákonné náležitosti splňuje či nikoli, a upozorňuje, že nadměrně (až přepjatě) formalistické hodnocení podání účastníka není namístě ani v přísně formalizovaném odvolacím řízení. Ve veškerém styku jednotlivce s veřejnou mocí platí princip (vtělený např. do § 41 odst. 2 o. s. ř.), že podání se posuzuje nikoli podle formy, ale podle jeho obsahu. Povinností obecných soudů při posuzování zákonných náležitostí podání je vycházet z jejich (celého) obsahu, jak jim to v případě civilního řízení výslovně ukládá § 41 odst. 2 o. s. ř. Procesní předpisy musí soudy interpretovat a aplikovat tak, aby na účastníky řízení nebyly kladeny nepřiměřené, tj. nad rámec smyslu a účelu právní úpravy jdoucí požadavky, a nebylo tím fakticky bráněno realizaci práva na soudní ochranu. Klade-li soud důraz jen na určité systematické, logické či formulační nedostatky (nepřesnosti) podání a ty pak přičítá k tíži účastníkovi řízení, ač se s ohledem na obsah podání vzatého jako celek jeví jako možné i jiné řešení, v kterémžto případě lze považovat příslušnou procesní povinnost za splněnou, je nutno takový postup označit za tzv. přepjatý formalismus (nález ze dne 16. 6. 2020, sp. zn. IV. ÚS 410/20, body 27 a 28 či nález ze dne 6. 4. 2023, sp. zn. II. ÚS 2719/22).

29. Ač nejsou dovolatelé mnohdy schopni své požadavky formulovat jasně, stručně a výstižně a jejich pointa je z nestrukturovaného textu sotva seznatelná, neznamená to zároveň, že by bylo možné strukturálně nekvalitní text odmítnout bez dalšího, jsou-li z celkového jeho obsahu záměr a vůle dovolatele patrné a zákonným požadavkům podřaditelné (srov. k tomu podrobněji body 27-29 nálezu IV. ÚS 410/20, podobně i nález ze dne 6. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 980/17 nebo nálezy ze dne 15. 3. 2017, sp. zn. II. ÚS 1966/16 a ze dne 19. 11. 2015, sp. zn. I. ÚS 354/15).

30. Ústavní soud v minulosti opakovaně uvedl, že dovolateli nelze klást k tíži, jestliže dospěje k tomu, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, kterou následně i specifikuje, současně ale vyjádří názor, že s ohledem na určité skutkové či právní odlišnosti případů řešených v předchozí praxi lze uvažovat o tom, že jde o otázku dosud dovolacím soudem neřešenou (srov. bod 21 nálezu ze dne 14. 5. 2018, sp. zn. I. ÚS 2869/17 či bod 17 nálezu sp. zn. IV. ÚS 410/20 i opak. cit. nálezu sp. zn. II. ÚS 2719/22). Přípustnost dovolání je dovozována nejen v případech, kdy určitá právní otázka nebyla v judikatuře Nejvyššího soudu dosud řešena, ale i tehdy, nebyla-li dosud dovolacím soudem vyřešena ve všech souvislostech.

31. Výše uvedená východiska se plně uplatní i na nyní posuzovanou věc. Napadeným usnesením Nejvyšší soud odmítl dovolání stěžovatelky, neboť vymezila předpoklady přípustnosti dovolání kombinací všech tří možností, které se však podle Nejvyššího soudu vylučují. Takové vymezení Nejvyšší soud nepovažoval za řádné. Jak ale Ústavní soud z obsahu dovolání zjistil, stěžovatelka nevymezila předpoklady přípustnosti ve všech variantách mechanicky a nesměřovala je ani obecně k téže otázce. Stěžovatelka tak učinila vědomě, na tuto skutečnost v dovolání výslovně upozornila a vysvětlila, proč je kombinace (obvykle se vylučujících) alternativ v jejím případě akceptovatelná a ve vztahu k jakým aspektům předložené otázky považuje ten který předpoklad přípustnosti za naplněný. Ústavní soud konstatuje, že zvolená argumentace a vymezení předpokladů přípustnosti jsou výsledkem pečlivého vážení více aspektů vztahujících se k otázce povahy vztahu mezi stěžovatelkou a vedlejší účastnicí. V dané věci přitom nelze hovořit o nesrozumitelném podání, ze kterého by záměr stěžovatelky nebyl seznatelný.

32. V dovolání, stejně jako nyní v ústavní stížnosti, stěžovatelka uvádí, že krajský soud ignoroval rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2019, sp. zn. 33 Cdo 3805/2018, rozsudek Soudního dvora ve věci C-76/05, nálezu Ústavního soudu ze dne 11. 7. 2012, sp. zn. I. ÚS 3512/11 a usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 1. 2007, sp. zn. III. ÚS 729/06, na základě kterých rozhodl soud prvního stupně, že uzavřená smlouva o studiu má povahu smlouvy spotřebitelské. Z odkazovaných rozhodnutí vyplývá, podle jakých kritérií mají obecné soudy posuzovat existenci či neexistenci spotřebitelského vztahu mezi účastníky (např. charakter vzdělávací instituce podle způsobu financování, zda je vzdělávání poskytováno jako veřejná služba). Krajský soud se však podle stěžovatelky citovanými rozhodnutími neřídil, a proto lze akceptovat její vymezení přípustnosti dovolání rozporem s výše uvedenou judikaturou Nejvyššího soudu (ač současně odkazovala i na judikaturu Ústavního soudu a Soudního dvora).

33. Zároveň má opodstatnění i stěžovatelčino tvrzení, že otázka povahy smlouvy mezi soukromou vysokou školou a studentem nebyla dosud Nejvyšším soudem vyřešena. Stěžovatelka vysvětlila, že v odkazovaných rozhodnutích soudy formulovaly závěry ve vztahu k soukromé vysoké škole zřízené ve formě obecně prospěšné společnosti či ve vztahu k soukromé základní škole, která poskytuje vzdělávání jednak podle školského zákona a jednak jako veřejnou službu financovanou převážně z veřejných prostředků. Přestože jsou v nich například formulována ona kritéria pro hodnocení povahy vztahů mezi studenty/žáky a školami, jednoznačný závěr, který by se týkal přímo soukromé vysoké školy financované ze soukromých zdrojů, dosud v žádném z rozhodnutí formulován nebyl.

34. Závěrem stěžovatelka v dovolání vymezila dvě skupiny rozhodnutí Ústavního a Nejvyššího soudu, které se problematikou vztahů mezi školami a studenty zabývaly, avšak dospěly k odlišným řešením či věc neřešily meritorně. Nutno podotknout, že v jednotlivých řízeních hrálo vždy roli více proměnných, to však ve věci stěžovatelky

krajský soud, ale koneckonců ani Nejvyšší soud ve svém *obiter dictu*, nevzaly do úvahy. Lze nicméně akceptovat rovněž úvahu stěžovatelky, že je naplněna i podmínka přípustnosti spočívající ve skutečnosti, že je jí předložená otázka dovolacím soudem rozhodována rozdílně.

35. Ústavní soud připomíná, že se v citovaném stanovisku sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16 (viz bod 35) zabýval mimo jiné i účelem přísně formalizovaného dovolacího řízení. Uvedl, že „[u]stanovení § 241a odst. 2 občanského soudního řádu pak po advokátech zjednodušeně vyžaduje, aby se před podáním dovolání seznámili dostatečně s judikaturou Nejvyššího soudu a v dovolání následně uvedli, jaký je podle jejich názoru vztah této judikatury k napadenému rozhodnutí odvolacího soudu. ...Pokud tato znalost judikatury zároveň může přispět k zefektivnění rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu, stěží může zákonné zakotvení povinnosti vyjádřit se v dovolání k prejudikatuře představovat nepřiměřené omezení práva na přístup k Nejvyššímu soudu.“ Naopak účel právní úpravy by byl zcela popřen, stačilo-li by, že si Nejvyšší soud dovodí předpoklady přípustnosti sám. Tím by totiž odpadl onen předpoklad, že se advokát seznámí s judikaturou, zváží, zda v jejím světle má význam mimořádný opravný prostředek podat, a následně získané poznatky zakomponuje do svého podání, díky čemuž poskytne svému klientovi kvalitnější právní pomoc a zároveň přispěje k efektivitě a přesnosti rozhodování Nejvyššího soudu (bod 46 stanoviska sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16).

36. Účelem omezení přístupu k soudu striktně nastavenými pravidly pro formulaci dovolání je tedy především omezení neodborných či nekvalitních podání. O tom však v posuzované věci nemůže být řeč, neboť advokát požadavkům na odbornost i kvalitu dovolání dostal, svoji argumentaci opírá o četnou rozhodovací praxi nejen Nejvyššího, ale rovněž Ústavního soudu a o judikaturu Soudního dvora, a to včetně otázky možnosti alternativního vymezení předpokladů přípustnosti.

37. Vyhodnotil-li tedy Nejvyšší soud dovolání pouze mechanicky, aniž by vyšel z jeho celého obsahu, pak se výsledek jeví přepjatě formalistický. Ústavní soud přitom nemá pochybnost, že vymezení předpokladů přípustnosti dovolání použitím všech tří možných variant mělo v tomto konkrétním případě své opodstatnění, a v odůvodnění dovolání je záměr a požadavek stěžovatelky srozumitelně formulován. Postup stěžovatelky byl přitom paradoxně důsledkem absence sjednocující judikatury dovolacího soudu, která by komplexně řešila všechny aspekty předložené právní otázky a sjednotila značně rozkolísanou rozhodovací praxi obecných soudů. V tomto smyslu již došlo ke zpřehlednění situace zásahem Ústavního soudu, který v mezidobí otázku povahy vztahu mezi soukromou vysokou školou jako podnikatelkou a jejími studenty vyřešil (viz náleze ze dne 5. 2. 2025, sp. zn. IV. ÚS 2093/24, a náleze ze dne 19. 2. 2025, sp. zn. II. ÚS 2694/24).

38. Ústavní soud uzavírá, že u natolik závažného důsledku, jakým je ukončení soudního řízení bez meritorního projednání věci, je třeba zohlednit existenci základního práva na přístup k soudu a interpretovat obsah soudního podání vždy tak, aby uvedené právo mohlo být realizováno, a nikoliv obráceně. Obsah dovolání proto musí být důsledně posouzen ve všech jeho částech a jejich vzájemných souvislostech, a vyložen tak, aby toto základní právo (a současně povinnost soudu) mohlo být realizováno v souladu s procesními předpisy, kterými je konkretizováno (viz náleze sp. zn. IV. ÚS 410/20, bod 31).

39. Tomuto požadavku Nejvyšší soud nedostál a pochybil, když dovolání stěžovatelky odmítl pro nepřípustnost podle § 238 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu.

40. Pouze pro úplnost Ústavní soud opětovně připomíná, že má-li být rozhodování Nejvyššího soudu při posuzování přípustnosti a vad dovolání ústavně konformní, je nezbytné, aby jeho praxe byla jednotná a rozhodnutí srozumitelná. Nelze připustit, aby některá dovolání byla odmítnuta jako vadná z důvodu nevymezení předpokladů přípustnosti dovolání, zatímco jiná

byla ze stejného důvodu odmítnuta jako nepřipustná. Nejvyšší soud by měl v rozhodnutích vždy jasně uvést, zda dovolání odmítá z čistě procesních důvodů (nesplnění náležitostí dovolání), nebo z důvodů meritorních či kvazimeritorních, neboť judikатурní praxe Nejvyššího soudu ukazuje, že ne vždy lze z rozhodnutí dovodit, zda jím bylo dovolání odmítnuto pro vady, nebo pro nepřipustnost (srov. stanovisko sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16).

41. S ohledem na výše uvedené závěry se již Ústavní soud nezabýval dalšími námitkami stěžovatelky týkajícími se např. rozporu smlouvy o studiu s dobrými mravy a její případné neplatnosti dle § 588 o. z.

VI. Závěr

42. Ústavní soud uzavírá, že Nejvyšší soud porušil stěžovatelčino ústavně zaručené právo na přístup k soudu (čl. 36 odst. 1 Listiny). Ústavní soud proto ústavní stížnosti částečně vyhověl a podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu napadené usnesení Nejvyššího soudu zrušil.

43. Tím Ústavní soud otevírá Nejvyššímu soudu procesní prostor, aby o dovolání stěžovatelky rozhodl nově. V následném řízení je přitom Nejvyšší soud vázán právními závěry obsaženými v tomto nálezu.

44. Ve zbytku, v části napadající rozsudek krajského soudu, Ústavní soud ústavní stížnost odmítá jako nepřipustnou [§ 43 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu], neboť Nejvyšší soud dovolání stěžovatelky odmítl pro vady. Až nyní, po kasačním zásahu Ústavního soudu, jej posoudí věcně.

P o u č e n í : Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

V Brně dne 18. července 2025

Za správnost vyhotovení:
Jana Kadlečková

Daniela Zemanová v. r.
předsedkyně senátu

